

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Tertii. De eleemosynarum vi, cum in mal depulsione, tum in boni quoque
procuracione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

& infrà: *Si quis ex vobis errauerit à veritate, & conuerterit quis eum, scire debet, quoniam qui conuerit fecerit peccatorem ab errore vice suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum.* Mittimus reliqua, ne in re non prorsus obscura, nimij simus: Solùm monuerim, non deesse graues theologos, qui isthæc maiorem partem præcepti vi pollere asserant.

Eod. cap.

VT RAE autem eleemosynæ alteris præstent, hoc est, spiritalesne corporalibus, an è diuerso corporales spiritualibus, id prolixa disputatione nulla indiget: Nam qui ratione vtuntur, eam ferè proportionem inter has & illas intercedere intelligunt, quæ inter corpus & spiritum: At spiritum corpori præstare, apud homines non omnino indoctos compertissimum est. Verùm licet spiritales secundùm se absolutè corporalibus habeantur potiores, (nam & spiritali actu constant, & res secundùm se spiritales sunt, & ad finem spiritalem referuntur, & pestibus spiritualibus medentur) vsu tamen venire potest, & sæpe quoque venire solet, vt corporales sint magis necessariae, adeoque DEO Opt. Max. magis gratæ, vt si ad has consilium tantùm prouocet, ad illos autem præceptum, vel necessitas vrgeat.

Quamuis spiritales eleemosynæ corporalibus sint potiores, nõ tamen semper id esse.

De eleemosynarum vi, cum in mali depulsione, tum in boni quoque procuratione.

CAPVT TERTIVM.

QUID sit eleemosyna, quod illius munus, quod obiectum; quæ tandem eiusdem partes, vel species, breuiter explicatum est hætenus, proximum est, vt de illius viribus nonnulla quoque in medium adferamus: siquidem cuiusq; rei naturã consequitur sua vis, & operatio. Et quamuis ex iis, quæ paulò antè disputata sunt, vtcunque id colligi queat, euadet nihilofeciùs aliquantò planiùs, si pauca quædam seorsum, & quasi ex instituto ea de re disseruerimus.

VT autem ordine procedamus, ex antè disputatis vt certum hic ponimus, eleemosynam opus, vel fructum, vel effectum misericordiæ esse; hanc verò germanam charitatis sobolem; charitatem autem inter omnes virtutes absolutè principatum obtinere. Iam si charitas arbor est vsque adeò nobilis, habitus vsque adeò efficax,

Eleemosyna est actus misericordiæ.

Qualis arbor,
cuius fructus.

efficax, qualitas vsq; adeò illustris, non poterunt profectò omnes illius fructus & effectus, cum interni, tum externi; cum propinqui, tum remoti quoque non nobilissimi & efficacissimi esse.

Inter internos
charitatis effe-
ctus misericor-
dia primatum
obtinet.

INTER internos autem charitatis effectus præcipui habentur pax, gaudium, & misericordia, quæ gaudio & paci hæcenus præstat, quatenus duo hæc eius, cui adsunt, limites non excedunt:

Cur misereri &
parcere Deo pro-
prium dicatur.

Qui enim in Domino gaudet, solus gaudet; sic quoque, qui interna conscientie pace fruitur, solus fruitur. Misericordia autem priuato bono non contenta, ad omnes sese defundit, de quæ omnibus bene mereri contendit; & id quidem eò largiùs & ardentius, quò ipsa secundum se maior extiterit. Quamobrem cum DEI benignitas nullis largitionibus exhauriatur, eiusdemque clementia, & misericordia nullis cancellis contineatur, fit, vt misereri & parcere illius proprium esse dicatur, paterque misericordiarum, ac DEVS totius consolationis in scripturis appelletur.

Aliter in DEO,
aliter in homine
est misericordia.

EST nihilominus alio modo & ratione misericordia in DEO, alia in nobis: In nobis enim est, non modò secundum externum effectum vel usum, cum proximo benignè facimus, verumetiam secundum internum animi affectum: Quandoquidem inspecta proximi miseria, nisi duri admodum simus, statim propter naturæ cognationem eidem compatimur, vicemque illius quasi propriam indolemus. Quare etiam misericordia per tristitiam defini solet. In DEO autem ita est secundum se, & externum quoque effectum, vt nullam tamen tristitiam ipsi adferat; adeoque virtutis tantum, non etiam passionis rationem in DEO sortitur, in nobis autem vtriusque.

Misericordia in
Deo nõ sortitur
rationem passio-
nis vt in nobis,
sed tantum vir-
tutis.

Misericordia &
elemosyna se
habent vt causa
& proprius eius
effectus.

Elemosyna no-
mine misericor-
diæ & charitatis
sæpe exprimitur.

INTER externos autem charitatis effectus potiores censentur beneficentia, & elemosyna, quæ vtrique aliud nihil est, quam usus, vel actus, vel opus misericordiæ: habent se namque duo hæc eo ferè modo, quo causa & proprius eius effectus. Et quia causæ frequenter sui effectus appellatione designantur, & vice versa, fit vt elemosyna non rarò misericordiæ, & interdum quoque charitatis, quæ misericordiæ parens est, nomine exprimat. Imò verò antiqui distributiones, quæ in egenos fiebant; tum epulas quoque, quæ publicè pietatis studio viduis, aliisque pauperibus exhibebantur, familiarius ἀγάπας, hoc est, charitates, quam ἐλεημοσύνας appellabant. Sed neque dubium est quoque; Apostolum Iudam ad

ad hanc ipsam etiam notionem spectasse, dū de improbis quibusdam ministris, inter cætera ita scribit: *οὗτοι εἰσι ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν*, hoc est, hi sunt in epulis vestris, quas nimirum recreandis refocillandisque inopibus de more exhibetis, maculæ, inter se conuiuantes. Quid? quod vox hæc aded iam olim in eo sensu recepta fuerit, vt etiamnum multis in locis stipem emendicantes, dicere soleant: Fac charitatem, hoc est, da eleemosynam.

CVM itaque charitas inter omnes virtutes, quæ ordinem ad proximum dicunt, imò verò inter omnes simpliciter, primas obtineat; neque vllam in vniuersa sua sobole misericordia præstantiorem, aut diuiniorem, aut fœcundio rem habeat, eaque, dum in opus prodit, eadem omnino sit cum eleemosyna, consequens fit, omnes illas prærogatiuas omnesq; efficiendi vires, quæ charitati attribui solent, suo quoque modo misericordiæ & eleemosynæ ascribi posse. Cùm illæ itaque sint minimè paucæ, minimèq; vulgares, planū fit, ingentes esse spirituales opes, quas benigna & alacris eleemosyna parit. Et hæc quidem ad persuadendum misericordiæ vsum eruditus sat esse poterant. Verùm quod præsens doctrina magis in simplicium commodum, quàm in eruditorum vsum tradatur; quodq; generatim asserta cordis aures minùs ferire, audientiumq; animos lentiùs irritare consueuerint, quàm quæ speciatim, vel sigillatim explicantur, placet ad quosdam peculiare eleemosynæ effectus orationem accommodare, præsidio ad hoc, partim ex scripturis, partim quoq; ex veterum monumentis petito mutuatóque.

Ex Euangelio itaque manifestum est, totum id amplissima mercede pensari, semperq; pensatum esse, quod pio animi studio in CHRISTVM confertur. Nam cùm vnus hic sit benignissimus, ditissimus, & potentissimus, fieri omnino non potest, vt cumulatisimè illud non reponat, quod ingenuè & liberaliter ipsi impensum fuerat: siue id cibus erat, siue potus, siue pecunia, siue aliud quodcunq; corporis præsidium: (Siquidem de corporalibus eleemosynis ex instituto hic differimus, & in posterum differemus; spirituales enim alium locū deposcunt.) Atqui quicquid in CHRISTI membra confertur, hoc totum, ipsomet iudice & teste, in ipsum confertur; sicut vice quoq; versa, quicquid egentibus eiusdem membris iniuste denegatur, vel per vim aut fraudem subtra-

C hitur

Seculari ministri
in publicis conui-
uiis maculæ.

Quicquid chari-
tati, hoc suo etiã
modo eleemosy-
næ & misericor-
diæ tribui po-
test.

Amplissima
mercede pensat,
quod in Christũ
confertur.

Quod Christi
membris impen-
ditur, hoc Chri-
sto impenditur.

hitur hoc totum ipsi denegatur & subtrahitur; quid enim ait?
 Matth. 25. *Amen amen dico vobis, quamdiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mibi fecistis. rursum: Quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mibi fecistis.* Hæc CHRISTVS, ex cuius verbis aliud in eleemosynarum commendationem argumentum inferri potest.

Quicquid proximo egenti impenditur, certa quadam ratione nobis impenditur.

ET ENIM quo nostra infirmitas sanatur, nuditas tegitur, libertas vindicatur, inopia subleuatur, omnisque, vt paucis dicam, miseria nostra propulsatur, illud inter præcipua commoda nostra iure meritoque censeretur valet; at quicquid egenti proximo, siue à nobis, siue ab aliis quibuscunque impenditur, hoc totum certa quadam ratione nobis ipsis impenditur: Quandoquidem non minor est coniunctio membrorum inter se, quam membrorum cum capite. Cum ergo, quicquid vni membro impenditur, hoc capiti, vt testis, qui mentiri nequit, autoritate iam probatum est, impendatur: consequens fit, totum illud, quod vni corporis membro impenditur, cæteris eiusdem corporis membris hætenus impendi, quatenus vnius corporis membra sunt. Cum igitur vnius corporis membra, vnius ciuitatis ciues, vnius principis subditi, vnius patris filij, vnius Domini & patrisfamilias serui simus omnes, efficitur, vt id totum certo modo nobis impendatur, quod proximo nostro impenditur.

Honorificum est de altero bene mereri.

Serm. 81.

ET vt cæteri omnes nihil quicquam ad nos pertinerent, adhuc quiddam diuinum, planèque honorificum foret, alteri benignè facere, deque omnibus bene mereri. Si gloriam ex diuitiis quæris, scribit Ambrosius, cognosce, quia melius est mille filiorum, quos per misericordiam acquiris, patrem vocari, quam mille aureorum Dominum dici. Quamuis ergo eleemosynæ nobis nihil prodesse, vt nihil prodesse statuunt, qui omnem meriti, omnemque satisfactionis rationem è medio tollunt: adhuc lucrum minimè vulgare haberi deberet, quod nostris *οὐκ ὀμῶις*, hoc est, concorporalibus profunt. Verum tantum abest, vt erogantibus nihil profint, vt illis vel maximè vtilis & salutaris sint; siue malum spectes, quod propulsare natè sunt; siue bonum, quod conciliare solitæ sunt; siue aliud quodcunque istiusmodi.

DE MALIS, QUAE PER OPERA
 misericordiae profligantur.

QVAB

QVAE de malorum profligatione, & bonorum conciliatione dixi, exponam clariùs. Certum est, inter mala, quae in hominem cadunt, aut quouis quoque casu cadere possunt, principem locum tenere peccatum, mortem, & infernum: At ab his omnibus liberat eleemosyna; scriptum est namque: *Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat; & non patietur animam ire in tenebras.* rursus: *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis.* Ad hunc scripturae locum Diuus Cyprianus alicubi ita scribit:

OSTENDITVR hîc, quia sicut lauacro aquae salutaris, gehennae ignis extinguitur, ita eleemosynis atque operibus iustis delictorum flamma sopitur. Et quia semel in Baptismo peccatorum remissio datur assidua: & iugis eleemosynae operatio, Baptismum imitata, Dei rursus indulgentiam largitur. Eodem sensu exponit hunc Ecclesiastici locum B. Maximus quoque.

SI ita, ait ille, eleemosyna extinguit peccatum; sicut aqua Baptismi gehennae extinguit incendium: ergo eleemosyna est quodam modo aliud animarum lauacrum, nisi, quod salua fide dixerim, indulgentior est eleemosyna, quam lauacrum. Lauacrum enim semel datur, & semel veniam pollicetur, eleemosynam autem quoties feceris, toties veniam promereris. Et sermone proximè sequente: *Mundiùs eleemosyna, quam puteus detergit maculas; quia putei aqua corporis tantum cutem abluit, misericordiae autem bonitas internam animae purificat.*

PERTINET huc quoque illud Augustini: *Facile curatur vulneribus peccatorum, qui necessitatem curauerit pauperum; & misericordiam accipiet, qui proximo pietatis officia non denegat.* Et illud eiusdem: *In horreis nostris habeamus abundantiam, quae flammam nostras oblatione vnius panis extinguat.* Ante fores gehennae stat misericordia, & neminem permittit in carcerem mitti. Et quicumque misertus fuerit, miserebitur ei, da panem cum potes, quia nemo esurit in inferno; nec habebis post mortem frumentum; nec inuenies illic aliquando mendicum, quia non erit tempus miserendi. & illud item: *Fratres mei charissimi, nunquam recorder, me legisse, mala morte periisse illum, qui libenter opera pietatis & charitatis voluit exercere.*

Inter mala arcẽ tenet peccatum, mors, infernus.

Tob. 4.

Eccles. 3.

Serm. de ope. & ele.

Eleemosyna salutaris lauacri æmula.

Ser. de Elec.

Eleemosyna indulgentior quodam modo Baptismo.

Ser. 76. de temp.

Li. 50. hom. 39.

Misericordia obstruit infernum.

Ser. 46. ad fr. in era.

Misericordiae operibus dediti mala morte nunquam pereunt.

Lib. de promif.
p. 2. cap. 7.
Luc. 11.
Eleemofyna to-
tum hominem
mundat.
Tob. 4.

Lib. 3. ca. 64. de
fum. bon.

Matth. 25.

Homil. 33. ad
Ant. hom. 53. in
Matth.

Eleemofyna ars
artium omnium
quæftuofiffima.

Luc. 16.

Eleemofyna li-
berat à purgato-
rio.

Act. 10.

Ecclef. 7.

Quo fenfu Eleemofyna liberare
dicit à peccato.

ET illud rurfum B. Proferi. Scribis & Pharifæis fingulare fa-
crificium oftendit, dicens: *Veruntamen, quod fupereft, date eleemofy-
nam & ecce omnia munda funt vobis.* O quàm breue compendiofumq;
facrificium, quod intrinsecùs atque extrinsecùs totum hominem
mundat. *Eleemofyna enim à morte liberat, & ipfa peccata purgat. Eleemofy-
na munus bonum eft omnibus facientibus eam coram Domino.* Et illud iti-
dem Ifidori: In tantum eleemofynarum opera extinguunt pec-
cata, atq; in tantum ad regnum futuri sæculi proficiunt, vt etiam
Iudex cœleftis in futuro iudicio veniens, in dextera confidenti-
bus dicat: *Venite benedicti patris mei percipite præparatum vobis regnum
& c.* & illud tandem Chryfoftomi:

ETIAM chariffimi oftendamus, qualiter eleemofyna eft ars o-
mnium artium quæftuofiffima. Si enim artis eft proprium, ad ali-
quam vtilitatem peruenire, eleemofyna verò nihil eft vtilius, cla-
rum eft profectò, quòd & ars fit, & omnium artium optima. Non
enim nobis conficit calceamenta, neq; veltimenta contexit, neq;
has luteas domos ædificat; verùm æternam adminiftrat vitam, &
ex mortis manibus eripit, & in vtraq; vita charos exhibet, & man-
fiones ædificat in cœlis, & æterna parat tabernacula. Hæc lampa-
des nostras non finit extingui, nec fordidis indutos veltibus in
ipfis videri; fed lauat, & niue mundiores reddit. Si namq; fuerint
peccata velttra vt coccinum, quafi nix dealbabuntur. Non finit eò
decidere, vbi diues ille, nec audire verba tremenda; fed in Abrahæ
finus deducit. Hæc omnia claris, difertis, & illuftribus verbis pro-
bant, eleemofynam liberare à peccato, morte, & inferno, quæ
malorum omnium funt maxima.

IAM fi eleemofyna liberat ab inferno, quacunque tandem
ratione, aut modo iftud faciat, multò magis liberabit à purgato-
rij ignis incendio: conftat enim hoc illo multis partibus minus
effe. Rurfum fi eadem liberat à peccato; (fiue id faciat eleemofy-
narij erogantis animum ad fidem & iuftificationem præparando;
quod ex Apoftolorum actis in Cornelio Centurione locum ha-
buiſſe didicimus: fiue eundem iuftificationis gratia iam ornatum,
à lapſu præferuando, iuxta illud Salomonis: *Non defis plorantibus in
conſolatione, & cum lugentibus ambula; non te pigeat viſitare infirmum; ex
his enim in dilectione firmaberis.* Firmatur autem hætenus chari-
tas, quatenus per bonorum operum vſum aucta vegetatâque,
vitiis,

vitiis, quibus oppugnatur, facilius obsistit: Siue eundem illum tempestiue post lapsum, ne magis subinde sordescat, erigendo: consentaneum est enim, qui lapso manum clementer porrigit, eum, si forte ceciderit, porrecta manu vicissim subleuari: siue alio quocunque modo) multò magis liberabit à quibuscunque peccatorum reliquiis. Atque hoc neutiquam obscure indicat illud CHRISTI: *Quod superest, ait, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.*

Luc. 11.

DENIQUE si eleemosyna liberat à spiritali morte, hoc est, à peccato & inferno, & interdum quoque ab impendente corporali nece; quemadmodum multis illud exemplis, si opus foret, ostendi facile posset, liberabit ab iis nonnunquam quoque, quæ viam ad illam muniunt; vt sunt morbi, pericula, insidiæ, aliæque id genus complura: neque hoc quoque sacræ literæ dissimulant; scriptum est enim:

Eleemosynæ liberat ab iis, quæ viam ad mortem muniunt.

BEATVS vir, qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruabit eum, & viuificabit eum; & non tradet eum in animam inimicorum eius. Dominus opem feret illi super lectum doloris eius: ita enim efferuntur hæc in Hebræo & Chaldeo cõtextu. Rursum: *Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa liberabit te ab omni afflictione.* Demum: *Frangere esurienti panem tuum, & egenos vagosque ducere in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum: & erumpet quasi manù lumen tuum, & sanitas tua citius orietur,* hoc est, ab omni calamitate & peste liber euades. Lique hinc ergo, nullum ferè extare malum, à quo eleemosyna non liberet, vel liberare non queat. Quare etiam apud pios omnes receptum videmus, vt in omni propemodum periculo & calamitate, ab eleemosyna præsidium petant, et si non ab hac sola.

Psal. 40.

Eccles. 29.

Esai. 58.

DE BONIS, QUAE PER ELEEMOSY-
NAM CONCILIANTUR.

IAM licet ex malorum multitudine & magnitudine, quæ per eleemosynam præpediuntur, & è medio submouentur, haud difficulter colligi queat, quantum roboris in cuiusvis generis bonis conciliandis & procurandis habeat misericordia; attamè euadet res hæc aliquantò illustrior, si de hisce bonis & commodis separatim nonnulla proposuerimus.

C 3

EST

Bonum generatim acceptum est bipertitum.

Eleemosynæ cōferunt ad cuiusvis generis boni adeptionē, conseruationem & augmentationē.

Eleemosyna gratiam cōciliat & auget.

EST autem bonum generatim acceptum bipertitum: vnum transnaturale, alterum naturale; & hoc rursus vel internum, vel externum. Ad primum bonorum genus pertinet gratia, & gloria, & cætera, quæ ad illa referuntur. Ad secundum omnia interna animæ & corporis bona. Ad tertium omnia fortunæ comoda. Ad horum autem omnium adeptionem, conseruationem, & augmentationem conferunt eleemosynæ pio candidoq; animo erogatæ.

QVOD autem eleemosyna gratiam præstet, diuinumq; fauorem, & amicitiam conciliet, id validè probant, quæ de peccatorum expiatione paulò antè allata sunt: siquidem omne illud, quod peccatum tollit, hoc gratiam asciscit, & vice versa. Quòd eadem rursus præsentem gratiam augeat & confirmet, id nulla probatione indiget. Quandoquidem omne omnino opus bonum, propter DEVM susceptum, æternæ vitæ est meritorium, adeoque gratiæ augendæ idoneum; eleemosyna autem ex pia iustaque voluntate orta, est opus bonum, Deoque apprime gratum.

Tobiz. 4.
Prouer. 19.
Eccles. 4.
Eccles. 7.
2. Cor. 9.

AD hunc cœlestem eleemosynæ effectum pertinet illud Tobiz: *Fiducia magna erit coram DEO eleemosyna omnibus facientibus eam.* Et illud Salomonis: *Qui miseretur pauperis, sceneratur Domino: Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur.* Et illud Ecclesiastici: *Animam esurientem ne despexeris. Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius.* Et illud eiusdè: *Exorare et facere eleemosynā ne despicias; pauperi porrige manum tuā, ut perficiatur propitiatio, et benedictio tua.* Et illud tandem Apostoli: *Qui parè seminat, parè & metet; & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* Certum est enim, quod de fiducia, spiritali scenore, benedictione, filiatione, & propitiatione hîc dicitur, hoc totum ad gratiam, vel certè ad aliquid, quod viam ad gratiam aperit, pertinere.

Lib. 1. offic.
Qui nudum vestit, seipsum induit.
Luc. 11.

SPECTAT huc illud Ambrosij quoque: Nihil ita commendat Christianum animum, quàm misericordia. Si nudum vestis, te ipsum induis; si suscipis egentem, ille tibi acquirat Sanctorum amicitias, & æterna tabernacula. Non mediocris est ista gratia; corporalia seminas, & recipis spiritalia; miraris iudicia Domini de sancto Iob, mirare virtutes eius, qui poterat dicere:

Oculus

Oculus eram caecorum, & pes claudorum, & infirmorum pater. Pelleribus agnorum meorum calefacti sunt humerorum. Foris non habitabat peregrinus; ostium meum omni venienti patebat. Beatus planè, de cuius domo nunquam vacuo sinu pauper exibat: neque enim quisquam magis beatus, quàm qui intelligit super pauperis necessitatem. & illud rursus Gregorij Nazianzeni:

NULLA res est, quæ DEI benevolentiam perinde conciliet ac misericordia. Nec ulli alteri rei potius, quàm humanitati & commiserationi, commiseratio & humanitas ab eo rependi solet, qui summa æquitate vnumquemque remuneratur; atque in lance & mensura misericordiam constituit. Et illud tandem Magni Leonis: Nulla deuotione fidelium magis delectatur Dominus, quàm ista, quæ pauperibus eius impenditur, & vbi curam misericordiæ inuenit, ibi imaginem suæ pietatis agnoscit.

IAM cum totum illud, quod confert ad gratiam, vitamque spiritalem, conferat quoque ad cœlestem gloriam (nec enim aliud est gratia, quàm quoddam gloriæ semen, virtute & energia illam in se continens:) conficitur, vt ea omnia, quæ de gratia, eiusdemque præsidii dicta sunt, ad cœlestem gloriam transferre liceat. Verùm quò ad sanctum hoc, hominèque Christiano dignissimum opus, magis incendantur, qui isthæc fortè lecturi sunt, pauca quædam, quæ proximè de gloria concionantur, ex Scripturis & Patribus in hunc locum adferre lubet. Apud Matthæum igitur ita legimus: *Tunc dicet bis, qui à dextris eius erunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi; Esuriu enim; & dedistis mihi manducare; sitiui, & dedistis mihi bibere; hospes eram, & collegistis me; nudus, & cooperuistis me, &c.*

AD hunc locum, qui sanè nobilissimus, & ad permouendos animos bene affectos efficacissimus est, Beatus CYPRIANVS sermone de Opere & eleemosyna ita scribit: Quæ erit illa, fratres charissimi, operantium gloria? quàm grandis & summa læticia, cum populum suum DOMINVS cœperit recensere, & meritis atque operibus nostris præmia promissa contri-
buens, pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiterna; pro modicis

105 31.

Psal. 40.

Orat. de pauperibus.

Nihil aequè Deum conciliat, atque misericordia.

Ser. 10. de ieiun. quadrag.

Quicquid confert ad gratiam, simul quoque confert ad gloriam.

Cap. 25.

DEVS pro terrenis cœlestia, pro modicis magna, pro temporalibus sempiterna reddit.

modicis magna prestare, & offerre nos patri &c. Huic planè consonum est illud Ambrosij:

Serm. 81.

CONSIDERA, quanta tibi tunc erit gloria, cum te omnis ille populus, qui ex promptuariis tuis passus est, pro tribunali magni illius iudicis caterua constipante circumdabit, pastorem se suum, ac tutorem pium, & misericordem patrem omni gratiarum voce testabitur. Mete ergo vberes pecunię tuę fructus, orationes dico pauperum, intercessionisque Sanctorum, qui pro te, officiorum tuorum memores, apud iustum iudicem DEVM dignis operum tuorum allegationibus postulent.

Luc. 16.

AD cęlestis glorię pręmium per eleemosynas comparandum, facit hoc CHRISTI Seruatoris quoque: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula.* Hic Gregorius Nazianzenus: Si quid mihi auscultandum putabitur serui, & coheredes CHRISTI, CHRISTVM, quã diu licet, inuisamus, CHRISTVM colligamus, CHRISTVM honoremus,

Orat. de amor. paup.

non solùm mensa, ut quidam; nec vnguentis, ut MARIA; nec sepulchro duntaxat, ut Ioseph ab Arimathia; nec deniq; auro, thure, & myrrha, ut Magi: Sed quoniam omnium Dominus misericordiam mauult, quã sacrificium, ac pinguium agnorum myriades commiseratio superat, hanc per pauperes, humiliq; prostratos ipsi conferamus, ut cum hinc excefferimus, in aeterna tabernacula nos recipiant. Et illud rursus Greg. Magni: Regnum DEI tantum valet, quantum habes: valuit Zachæo dimidium substantiã, valuit viduã duobus minutis, valuit alteri calice aquę frigidę. Regnum itaque DEI tantum valet, quantum habes. Et illud tandem Ezechielis Prophetę: *Vir si iustus fuerit, & fecerit iudicium, & iustitiam: Panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento, vita viuet,* non utiq; misera & fluxa hac, quę diu consistere nequit, verùm beata illa & fortunata, quę finem nescit.

Luc. 7.
Ioan. 12.
Marc. 15.
Matth. 2.
Matth. 10.

Homil. 5. in Euangel.

Luc. 19.
Marc. 12.

Cap. 18.

TANDEM quòd eleemosynarum studium non tantum cęlestia, internãque animę & corporis bona promoueat, verum etiam externa, fortunãque casibus obiecta, illud non modò Scripturę disertis verbis affirmant, & Sancti passim prædicant; sed innumera quoque exempla confirmant. Notum est enim illud Salomonis: *Qui dat pauperi, non indigebit: Qui despicit deprecantem, sustinbite iniuriam.* Et illud eiusdem: *Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt;*

Eleemosynę au-
gent fortunę
bona.

Prover. 18.

Prover. 11.

Qui dat pauperi, non indigebit: Qui despicit deprecantem, sustinbite iniuriam. Et illud eiusdem: *Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt;*

sunt; alij diuidunt propria, & ditiores fiunt. Et ante hunc locum: **DEVM** Prouer. 3. honora de tua substantia; & de primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vno torcularia tua redundabunt. Et illud Pauli: *Qui parce seminat, parce & metet.* Et illud **CHRISTI**: 2. Cor. 9. Matth. 10. *Quicumq; potum dederit vni ex minimis istis, calicem aquae frigidae, tantum in nomine discipuli; Amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Et illud Leonis primi: Non timeatur in iis expensis defectio facultatum; quoniam ipsa benignitas magna substantia est. Nec potest largitatis deesse materies, vbi **CHRISTVS**, & pascit, & pascitur. Et illud Petri Chrysologi: *Quod tu in misericordia fuderis, hoc tibi in horreo redundat. Ne ergo seruando perdas, collige erogando. Da tibi, quod tu alteri reliqueris, non habebis.* Et illud denique Magni Basilij: *Quemadmodum frumentum in terra lapsum, lucrum fit illi, qui proicit: sic panis esuriens obiectus, multiplicem utilitatem reddit. Quid igitur anxius es? quid affligis teipsum? luto & lateribus diuitias concludere contendens?* **HAE C** Sermo. 10. de Quadr. **SCRIPTURAE** & **PATRES** illi de incremento, quod eleemosynae externis bonis adferunt. **QVOD** si quis isthac exemplis illustrare instituat, finem haud facile inueniet: extant enim praeter quotidiana, penes innumera vetusta, omni cauillatione euidentiora, e quibus vnum duntaxat hoc loco in medium adferre placet. Leontius igitur in historia, Homil. 2. ad diui. quam de Ioan. eleemosynarij vita edidit, inter alia refert, sanctissimum virum ex iis, qui praeter ceteris in pauperes benigni videbantur, percunctari solitum, quam ratione, vel occasione, ad illam commiserationis gratiam peruenissent; inter alios autem vnum oblatum, qui ita responderit:

ERAM, crede mihi Domine, prius valde immisericors, & crudelis: semel autem iacturam feci, & in paupertatem deueni. DEVS non desierit misericordes. Cœpit autem cogitatio mea dicere mihi: Verè si esses misericors, non relinqueret te **DEVS**. Statui ergo apud me per singulos dies dare quinque aëros nummos pauperibus. Et cum cœpisssem dare, statim Satanas prohibebat me dicens: Verè quinq; nummi sufficiunt domui tuae ad olera, vel ad balneum percipiendum; & statim quasi id ex natorum meorum faucibus eriperem, nihil dabam. Cum verò animaduertissem, quod à vitio superarer, dico puero meo: per singulos dies furare, me nesciente, quinque nummos, & da eleemosynam. (sum enim ego Trapezita Domine) Ille:

D verò

verò benefaciens cœpit furari denarios: Erat autem aliquando & filiqua. Cùm ergo vidisset, quia benedicebamur, & diuitiis abundabamus, cœpit & tremisses furari, & dare. Semel itaq; admirans benedictiones DEI, dixi ei: Verè multùm profuerunt quinque isti nummi; volo ergo, vt des decem. Tunc mihi dixit puer subridendo: Vade, gratias age furtis meis: Nam verè hodie non habere-mus, quod manducaremus; sed si est fur iustus, ego sum: Tunc ergo dixit, quo modo tremisses dabat & filiquas. Et iam ex fide illius assueni, Domine, ex animo dare. Aedificatus ergo Sanctus valdè, dixit ad eum: Crede mihi, multas conuerfationes Patrum legi, tale aliquid non audiui.

Id solum ex bonis fluxis nos comitatur, quod erogatur in pauperes.

Ser. 81.

Ll. 5.º Hom. 39.

Lib. 3.º cap. 64. resum.

*Sap. 6.
Terrena seruando amittimus, largiendo seruamus.*

ET vt maximè totum illud, quod in pauperes erogatur, simpliciter, citra vllam spem redditus, à sorte decederet, adhuc infigne lucrum est, vnum hoc solum ex iis omnibus, quæ in bonis externis habemus, hinc nos abeuntes comitari, quod in pauperes, aliosq; pios vsus expendimus: reliqua omnia, vel nos deserunt, vel nos illa, velimus nolimus, deserimus. De hoc eleemosynarum fructu ita scribit Ambrosius: Facultates relinquetur hinc, etiam si nolimus; bonorum autem operum conscientia, nobiscum pariter pergit ad DEVM. Hæc Ambrosius, à cuius sententia non multùm recedit illud Augustini: Felix operarius cultor eleemosynarum, eò quòd are suo comparauerit cœlum; & dans panem esurientibus, delictorum suorum presit incendia. In tali causa operarius felix viuit, & securus moritur, cum quo ambulat patrimonium in immortale horreum; in quo debitorem fecit Dominum, dum pascit alterum dando.

FACIT ad idem quoq; illud Isidori: Grauius in DEVM delinquant, qui diuitiis à DEO concessis nõ in rebus salutaribus; sed in vsibus prauis vtuntur. Nesciunt impertiri pauperibus, oppressis subuenire despiciunt; & inde magis augment delicta, vnde redimere debuerunt. Hoc tantùm habet boni possessio presentium rerum, si vitam reficiat miserorum. Præter hoc tentatio est mundi lucrum, tantòq; maiora supplicia in futurum dabunt, quantò hæc ipsa maiora sunt. *Potentes enim potenter tormenta patientur.* Terrena omnia seruando amittimus, largiendo seruamus. Et illud rursum Basilij Magni: Habes horrea, si voles, domus pauperum; reconde tibi ipsi thesaurum in cœlo: Quæ illic reponuntur, non depascuntur

tur tineæ, non corrodit caries, non prædantur fures. & illud tandem B. Chrysoftomi: Quæ stultitia est, illic relinquere, vnde exiturus es, & illuc non præmittere, quò iturus es. Illic ergo substantiam tuâ colloces, vbi patriam habes. Patet ex his ergo, admirabiles esse eleemosynarum vires, tam in bonis comparandis & stabilendis, quàm in malis propulsandis, & auertendis.

DICIS: quomodo res merè corporea edere potest fructus vsque adeò diuinos & admirabiles? Respondetur, eleemosynam non parere eiusmodi fructus, vt res quædam naturalis est, famem vel sitim sedare idonea, aut aëris cœliue iniuriam arcere nata; sed vt est quiddam spiritale, è spiritali fonte ortum. Quò hæc responsio planior habeatur, aduerte quod in eleemosynam erogatur, trifariam considerari posse: Vno modo secundum se, suumque proximum effectum; prout nimirum natura quædam est, humanæ infirmitati opem ferre apta: Alio modo ex causa, vel principio: vnde remotè, aut propinquè profuit; quod vtique, si legi consentaneum est, virtus est; sin autem dissentaneum, vitium. Postremò ex effectu remoto, seu ex beneficio, quod is reponit, vel reponere certè debuit, qui eleemosyna potitus est. Primo modo corporalem tantum effectum fortitur. Secundo pro ratione principij, ex quo dimanat, quandoque bonum, quandoque malum, quandoque nullum, vel omnino exiguum. Tertio modo spiritalem effectum plerunque fundit: nam qui piorum eleemosyna pascuntur, morali æquitate ad spiritalem aliquam compensationem obligantur. Quod si ingrati, eius rei causa nihil præstant, ipsæmet eleemosynæ illorum negligentiam certo quodam modo sarciant; scriptum est enim: *Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa exorabit pro te.*

Quod in eleemosynâ erogatur, trifariam considerari potest.

Eccles. 29.

Ex tribus hæc capitibus, puta ex rei, quæ donatur, quantitate, vel qualitate; ex causæ rursum, quæ impellit, conditione; & ex eius tandem, qui accipit, gratitudine, eleemosynæ magnitudo spectari habet. Ex primo; maior censenda est eleemosyna centum aureorum, quàm centum denariorum, vel duorum minorum; cuiusmodi fuit eleemosyna viduæ illius Euangelicæ. Ex secundo; magna dici potest, quæ ex magna pietate, magnoque animi ardore prodit: Quomodo eiusdè illius viduæ, cuius, proxime

Eleemosynæ magnitudo ex tribus capitibus spectatur.

meminimus, eleemosyna magna erat: Neque enim omnem, quem habebat, victum in gazophylacium coniecisset, nisi ingenti charitate & deuotione flagrasset. Ex tertio demum magna dici valet, etsi istuc non admodum propriè, quæ gratos feruentesque fortitur precatore, vel quæ in hac, vel in altera vita liberaliter remuneratur.

C A E T E R V M magisne spectanda sit eleemosynæ quantitas ex animo, quàm ex dono; an verò è diverso, magis ex dono, quàm ex animo, id regula, quæ nusquam fallat, tradi vix potest: Nam & dona plerunque sunt diuersa, & eorum, qui donant, animi & scopi plurimum sunt varij: Generatim tamen dici queat, si voluntatis propositum fuerit sanctum, & quod in eleemosynam exponitur, proprium, iustòque titulo obtentum, in ratione meriti, eam maiorem censendam, quæ nascitur ex maiori fide & charitate: In ratione autem satisfactionis, quæ secundum se maior est: siquidem meriti quãtitas, præcipuè spectatur ex operis bonitate; satisfactio autem ex operis difficultate, vel ex molestiæ, quæ operæ adiuncta est, magnitudine. Certum est autem eò vnumquodque opus sanctius haberi, quò maiori charitate fuerit ornatum, eò autem difficilius, quò suapte natura fuerit maius. Patet itaque, vnde eleemosynæ habeant, vt spiritalem effectum ex se producere valeant.

In ratione meriti maior est eleemosyna, quæ prædicat ex maiori charitate, in ratione autem satisfactionis, quæ secundum se maior est.

De eleemosyna necessitate, siue de eo, quòd eleemosyna generatim accepta interdum cadat in præceptum.

C A P V T Q V A R T V M.

DE rei eleemosynariæ utilitate actum est paulò antè, consequens nunc est, vt nonnulla quoque de eiusdem necessitate in medium adferamus. Quòd igitur pauperibus benignè facere, res sit non semper libera; ita vt quouis tempore & loco, & cù merito exerceri, & citra noxam rursus omitti queat, id ex iis, quæ supra, dū de misericordiæ & eleemosynæ ortu & natura disputabatur, perspicuum est. Siquidè inter externos charitatis actus, eleemosynam principatum tenere ostensum est. Cùm ergo proximi dilectio inter Euangelicæ legis præcepta potissimum locum sibi vendicet, fit, vt ea omnia præce-